Talouspolitiikan arviointineuvoston huomioita SOTE-uudistuksesta

Seppo Orjasniemi
Pääsihteeri
Talouspolitiikan arviointineuvosto

10.2.2021

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus

- Lähtökohta
  - Suomen terveydenhuollon tulokset ovat olleet hyvät
  - Kustannukset kansainvälisesti verrattuna maltilliset
  - Sosioekonomiset erot saatavuudessa suuret
  - Ennaltaehkäisevässä terveyden huollossa tunnistettu parannettavaa
  - Ikääntyvän väestön myötä kustannukset kasvavat

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus

- Ratkaisu
  - Hyvinvointialueiden myötä organisoivien tahojen määrä pienenee
    - Mahdollistaa toimintojen keskittämisen
    - Voi parantaa hoitoketjuja
  - Alueiden rahoitus suoraan valtiolta
    - Voi tasata eroja saatavuudessa ja palveluiden laadussa
    - Vähentää sosiaali- ja terveydenhuollon menojen muutoksista aiheutuvaa riskiä pienille kunnille
    - Palveluihin tarvittava rahoitus turvataan valtion taloudesta
    - Monet alueet ovat väestöltään pieniä, lisäksi väestön odotetaan vähenevän

Talouspolitiikan arviointineuvoston havainnot

Erot hoidon saatavuudessa

- Ongelmana ennaltaehkäisevän hoidon saatavuus
  - Monissa terveyskeskuksissa jonot kohtuullisia
  - Uudistus ei automaattisesti paranna ongelmaa
  - Alueiden ohjauksessa keskityttävä resurssoinnin riittävyyteen
  - Lähipalveluiden saatavuus voi kärsiä
- Sosioekonomiset erot
  - Työterveyshuolto jää uudistuksen ulkopuolelle
  - Uudistus ei puutu suoraan terveydenhuollon käyttäjämaksuihin ja yksityisen terveydenhuollon Kela-korvauksiin

Kustannussäästöt

- Kustannusten odotetaan aluksi kasvavan
- Myöhemmin kustannusten kasvua hillitään
- Alueiden rahoitus perustuu olosuhdetekijöistä johdettuun kustannustasoon.
  - Rahoitus kasvaa lähtökohtaisesti vain 80 prosentilla ennakoidusta kasvusta
  - Riittävä rahoitus turvataan (pehmeä budjettirajoite)
- Taloustieteen näkökulmasta alueille tulisi antaa verotusoikeus
  - Budjetin ylitys joudutaan kattamaan verottamalla asukkaita
  - Lisää kannusteita menokuriin
- Kustannussäästöjä voi syntyä päällekkäisyyksiä karsimalla ja tehostamalla hankintaa
- Palveluiden oman tuotannon ylläpitäminen on tärkeää ja auttaa arvioimaan yksityisten palveluntarjoajien tarjouksia
  - Oman tuotannon ja ostopalveluiden yhdistäminen helpompaa suurilla alueilla

Vaikutukset verotukseen

- Verotuksen siirtyminen on suunniteltu hyvin
- Kiinteistöverotusta sopii kunnille paremmin kuin vaihteleva yhteisövero
- Painottuminen kiinteistöveroon hillitsisi mahdollisia veroulkoisvaikutuksia, jos alueet saavat verotusoikeuden

Kokeilumahdollisuuksien rajaus

- Uudistukseen liittyviä riskejä voitaisiin havaita ja hallita paremmin, jos uudistus toteutettaisiin vaiheittain.
- Vaikutusten arviointi jälkeenpäin on hankalaa